

Over de hoogte, trends, verdeling en de heterogeniteit in de verdeling van de belasting- en premiedruk, 1977-2019

Prof. dr. Koen Caminada

Universiteit Leiden

27 september 2023

Koen Caminada, Professor of Empirical Analysis of Tax Law and Social Policy, Leiden

Vice-dean faculteit Governance & Global Affairs, Den Haag

Relatie onderzoek / beleid

- Lid Commissie Sociaal Minimum
- Academic Partner Centraal Planbureau
- Governor Foundation of International Studies on Social Security

Onderzoek: internationale vergelijking inkomensverdeling en armoede o.b.v. grote datasets (teamwork)

100% Open Access via www.economie.leidenuniv.nl

Opbouw

1. Grootschalig empirisch onderzoek vereist vaak teamverband

Casus: Revisie Inkomensstatistiek 1979-2019

Intermezzo: In welke mate mag de belastingwetgever discrimineren?

2. Waarom moeten fiscalisten hier iets van weten?
3. Lessen voor promovendi, ook over promoveren op artikelen

Discussie

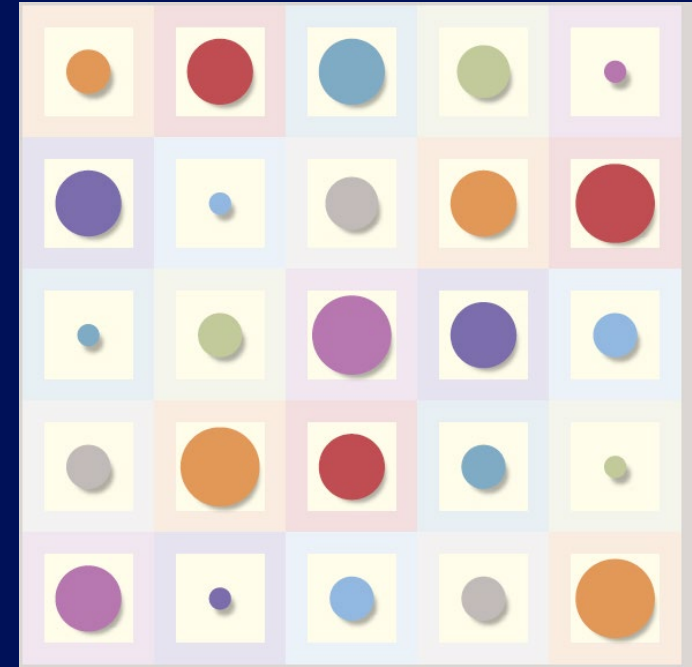
1. Een dergelijk grootschalig empirisch onderzoek kan onmogelijk door een individu alleen worden uitgevoerd. Dus *teams science* is nodig. Daarentegen moet individueel promotieonderzoek behapbaar zijn. En eigenlijk is dat best jammer.
2. De bijdrage van een individuele onderzoeker aan zo'n groot project is best aanwijsbaar, maar ook niet zonder problemen. Promotores en leden van de leescommissie zouden hier wat gemakkelijker overheen moeten stappen, want *teams science* leert ook allerlei andere zaken die ook niet meetbaar en aanwijsbaar zijn. Tip: *Declaration of Originality & Contribution* in elk proefschrift.
3. Onderzoek in teams is veeeeel leuker dan individueel onderzoek.
4. Wat betekent dit voor promovendi en promoveren op artikelen?

INKOMEN VERDEELD

TRENDS 1977–2019

ONDER REDACTIE VAN

Koen Caminada, Egbert Jongen (UNIVERSITEIT LEIDEN)
Wim Bos, Marion van den Brakel, Ferdy Otten (CBS)

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Referentie:

**Koen Caminada, Egbert Jongen, Wim Bos, Marion
van den Brakel & Ferdi Otten (2021), *Inkomen
verdeeld, trends 1977-2019*, UnivLeiden/CBS.**

Team

- Consistent maken Inkomensstatistiek sinds 1977
- Omvangrijk project met onderzoekers CBS (7) en UnivLeiden (5)
- Boekuitgave 14 oktober 2021

Wim Bos

Egbert Jongen

Ferdy Otten

Koen Caminada

Marion van den Brakel

Heike Vethaak ☺

Kai Gidding

Koos Arts

Jim Been

Kees Goudswaard

Jeroen Nieuweboer

Noortje Pouwels-Urlings

Totstandkoming revisieproject

- 2009 → inkomensbestanden van ASCII-formaat naar SPSS-bestanden
- 2018 → CBS wil bestanden borgen – centrale opslag in Data Service Centrum
- 2018 → gebruikerswens lange, consistente tijdreeks
- 2021 → publiekspresentatie oktober 2021

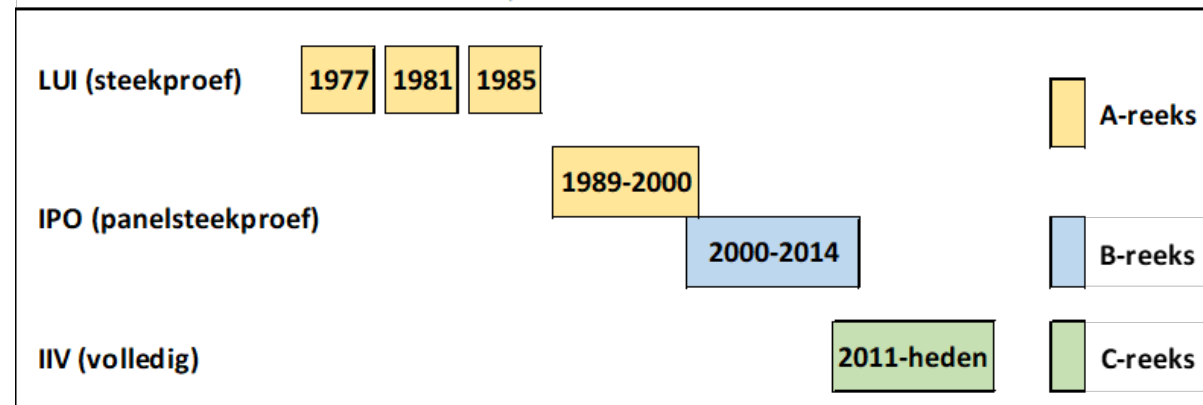
Samenwerkingsoverkomst CBS en Universiteit Leiden

(data is een *public good* – het bleek lastig om partners te vinden om bij te dragen)

Nevendoelstellingen

- Borgen databestanden
- Herziene bestanden ter beschikking stellen voor (longitudinaal) onderzoek

Schema 1. Inkomensbestanden¹⁾; reeksbreuk in 2000 en 2011

Herziening Inkomensstatistiek

Doel: uitkomsten 1977-2011 op één lijn brengen met reeks vanaf 2011

- Inkomensvariabelen dusdanig definiëren en vaststellen dat zij inhoudelijk aansluiten op reeks vanaf 2011
 - Premievariabelen ontbraken in reeks 1977-2000
 - Economische huurwaarde 1977-2011 vergelijkbaar met reeks vanaf 2011
- Gelijke indelingen bevolkingsgroepen (sociaaleconomische categorie personen en voornaamste inkomensbron huishouden)
- Zelfde namen voor variabelen in alle gegevensbestanden → met één druk op de knop uitkomsten 1977-heden

Producten – open access

- Boek Inkomen verdeeld, trends 1977-2019 (.pdf)
- Onderliggende Figuren and Tabellen (.xlsx)
- Presentatie (.ppt)
- CBS Web publicatie (link)
- Data, data, data, data
 - Laagdrempelig: CBS Statline
 - Meer diepte via remote acces faciliteit CBS
- Website: [klik hier](#)
- Nota Revisie Herziening Inkomensstatistiek
- Informatie nu ter beschikking wetenschappers en beleidsmakers (publiek goed)

Home > Research > Research projects > Dutch Income (Re)Distribution, trends 1977-2019

Research project

Dutch Income (Re)Distribution, trends 1977-2019

The book 'Dutch Income (Re)Distribution, trends 1977-2019' was published on the 14th of October. Files related to the project can be downloaded via this website.

Contact Koen Caminada

Revision Dutch Income Statistics, time series 1977-2019

- Book *Dutch Income (Re) Distribution, trends 1977-2019* (in Dutch) ([link](#))
- Supplement Figures and Tables ([xls.](#))
- Presentation Main Findings ([ppt.](#))
- CBS Web publication (in Dutch) ([link](#))
- Initiators: Koen Caminada (Universiteit Leiden), Egbert Jongen (Universiteit Leiden), [Wim Bos](#) (CBS), [Marion van den Brakel](#) (CBS), [Ferdie Otten](#) (CBS)
- More information (in Dutch): click [here](#)

INKOMEN VERDEELD
TRENDS 1977-2019

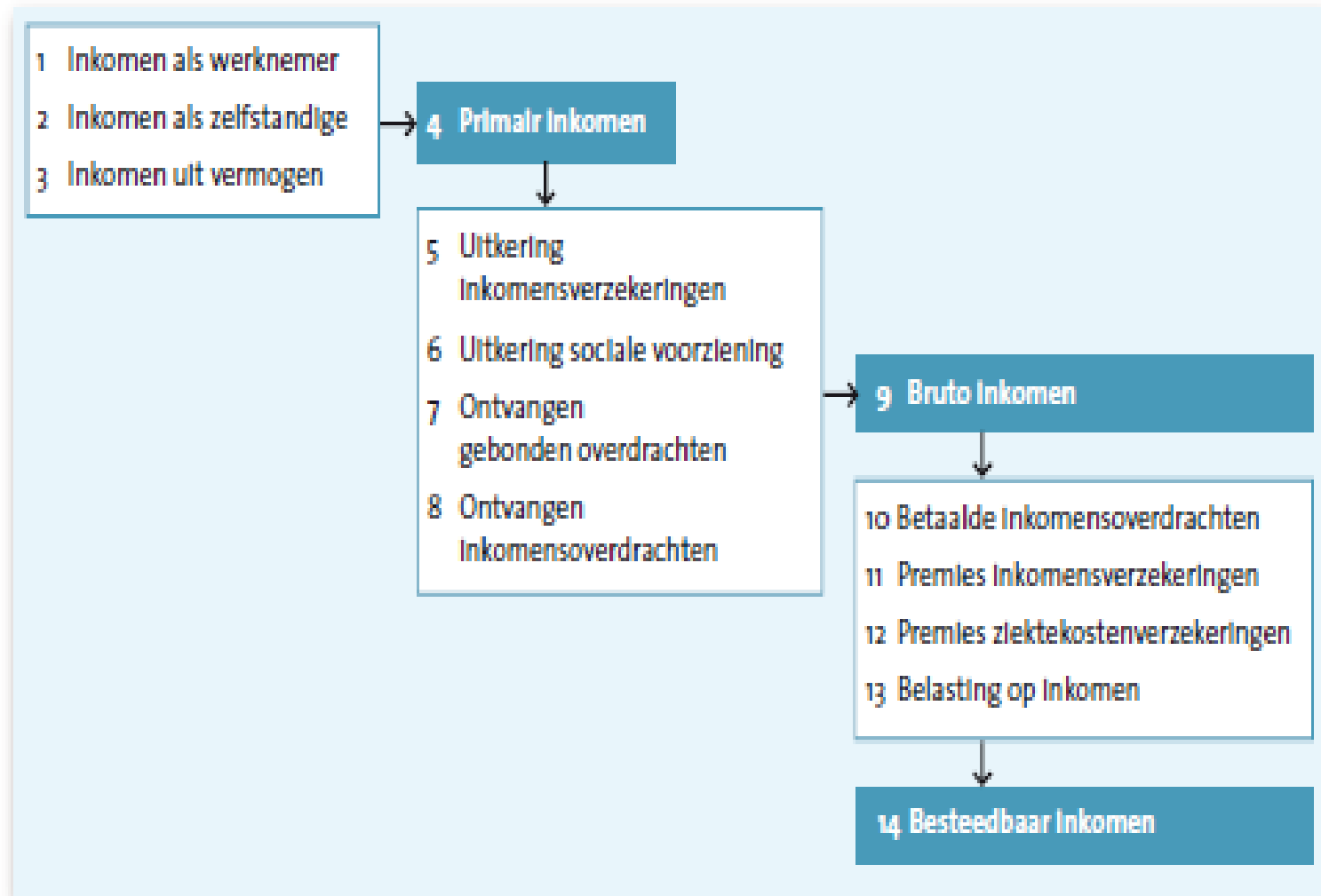
ONDER REDACTIE VAN
Koen Caminada, Egbert Jongen (UNIVERSITEIT LEIDEN)
Wim Bos, Marion van den Brakel, Ferdie Otten (CBS)

Publieksuitgave boek

Hoofdstukindeling	Universiteit Leiden	Centraal Bureau voor de Statistiek
Woord vooraf		
1. Inkomensverhoudingen	Koen Caminada & Egbert Jongen	Wim Bos, Marion van den Brakel & Ferdy Otten
2. Samenstelling van inkomen	Koen Caminada, Jim Been, Kees Goudswaard & Heike Vethaak	Jeroen Nieuweboer
3. Inkomensongelijkheid en –herverdeling	Koen Caminada, Kees Goudswaard, Heike Vethaak & Jim Been	Marion van den Brakel
4. Belastingdrukverdeling	Koen Caminada, Jim Been, Heike Vethaak & Egbert Jongen	Kai Gidding
5. Dynamische koopkrachtontwikkeling		Kai Gidding
6. Lage inkomens en de kans op armoede	Koen Caminada & Kees Goudswaard	Ferdy Otten & Koos Arts
7. Topinkomens	Egbert Jongen & Koen Caminada	Noortje Pouwels-Urlings
8. Longitudinale inkomensongelijkheid		Wim Bos

Nota Revisie Herziening Inkomensstatistiek, 1977-2011 (maakt geen onderdeel boekpublicatie) via www.cbs.nl

3.1.1 Samenstelling van inkomens van huishoudens

Buiten beeld:

1. Traject secundair-tertiair inkomen
2. Indirecte belastingen
3. Economische effecten (afwenteling), want traditionele *budget incidence* analyse

Samenstelling inkomen huishoudens

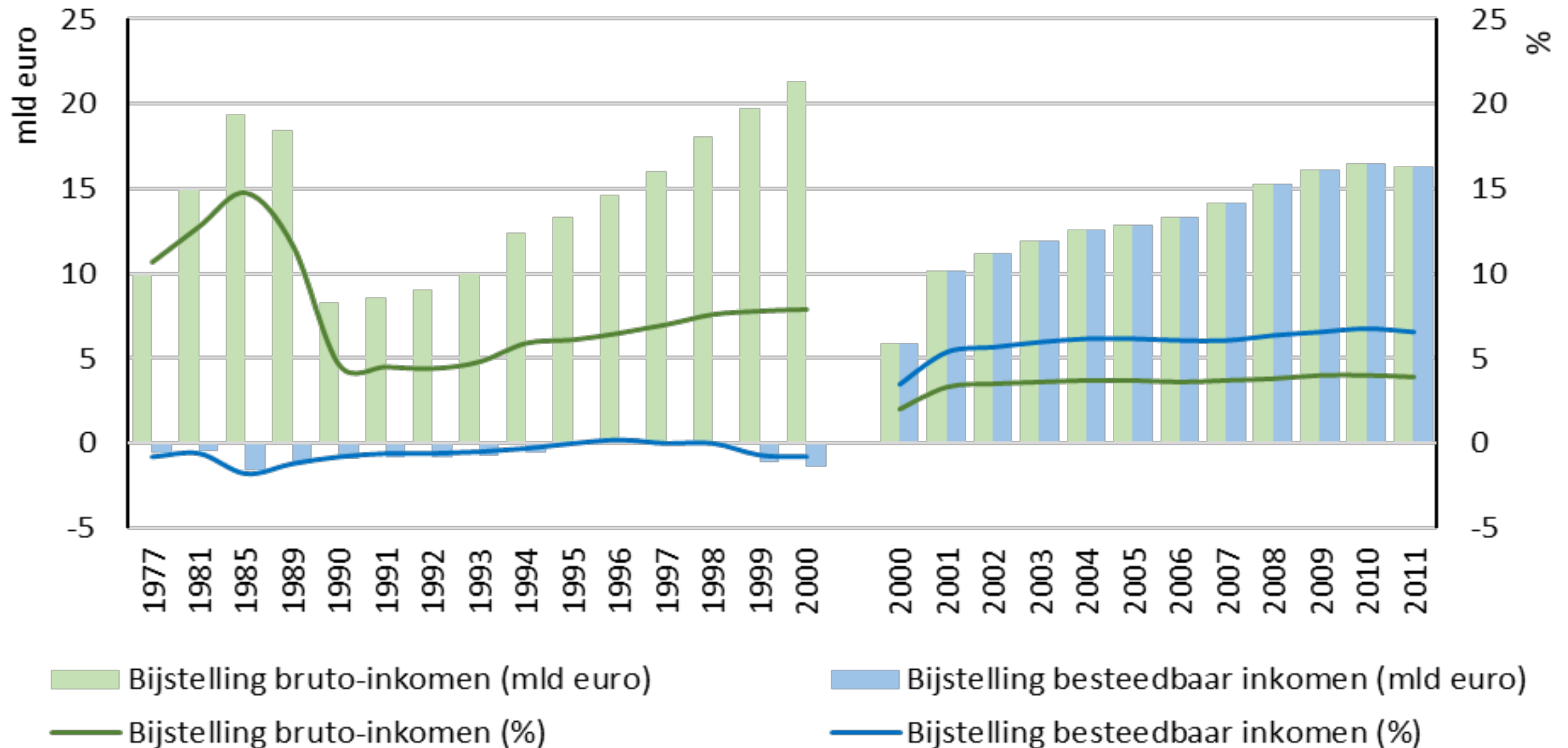
	Aantal x 1.000	Bedrag mln euro
1 Inkomen uit arbeid	5.240	244.047
1.1.1 Loon werknemer	4.759	156.929
1.1.2 Loon ambtenaar	873	27.722
1.1.3 Loon directeur-groootaandeelhouder	237	9.330
1.2 Sociale lasten van werkgever	5.009	45.886
2 Inkomen uit eigen onderneming	1.062	27.292
3 Inkomen uit vermogen (3.1 - 3.2)	6.797	20.947
3.1 Inkomsten uit bezittingen	5.912	37.798
3.2 Betaalde rente	5.291	16.850
4 Primair inkomen (1+2+3)	7.401	292.286
5 Uitkering inkomensverzekeringen	3.756	79.930
5.1.1 Uitkering werkloosheid	528	2.991
5.1.2 Uitkering ziekte, arbeidsongeschiktheid	776	8.661
5.1.3.1 Uitkering AOW	2.236	29.974
5.1.3.2 Uitkering AnW	30	261
5.1.3.3 Uitkering pensioen	2.751	35.887
6 Uitkering sociale voorzieningen	2.659	10.754
6.1 Uitkering bijstand etc.	752	6.447
6.3 Uitkering in verband met kinderen	716	444
6.4 Uitkering studietoelage	486	765
7 Ontvangen gebonden overdrachten	1.357	3.059
8 Ontvangen inkomensoverdrachten	48	434

	Aantal x 1.000	Bedrag mln euro
9 Bruto inkomen (4+5+6+7+8)	7.818	386.463
10 Betaalde inkomensoverdrachten	67	502
11 Premie inkomensverzekeringen	7.267	62.285
11.1 Premie werkloosheid	5.164	7.094
11.2 Premie ziekte	361	726
11.3 Premie arbeidsongeschiktheid	5.240	14.204
11.4.1 Premie soc. verzekering pensioen	4.218	23.510
11.4.2 Premie particuliere verzekering pensioen	437	745
11.4.3 Premie volksverzekering AOW, Anw	7.064	16.471
12 Premie ziektekosten verzekering	7.824	39.182
12.1 Premie soc. verzekering ZFW, Zvw	7.824	28.536
12.2 Premie part. ziektekostenverzekering / Zvw ¹	4.007	4.726
12.3 Premie volksverzekering AWBZ	7.143	10.646
13 Belastingen op inkomen en vermogen	7.256	43.962
14 Besteedbaar inkomen (9-10-11-11-12-13)	7.824	240.532

Statistische conventies

- UN, Canberra Group, Handbook on Household Income Statistics → <http://www.unece.org/index.php?id=28894>.

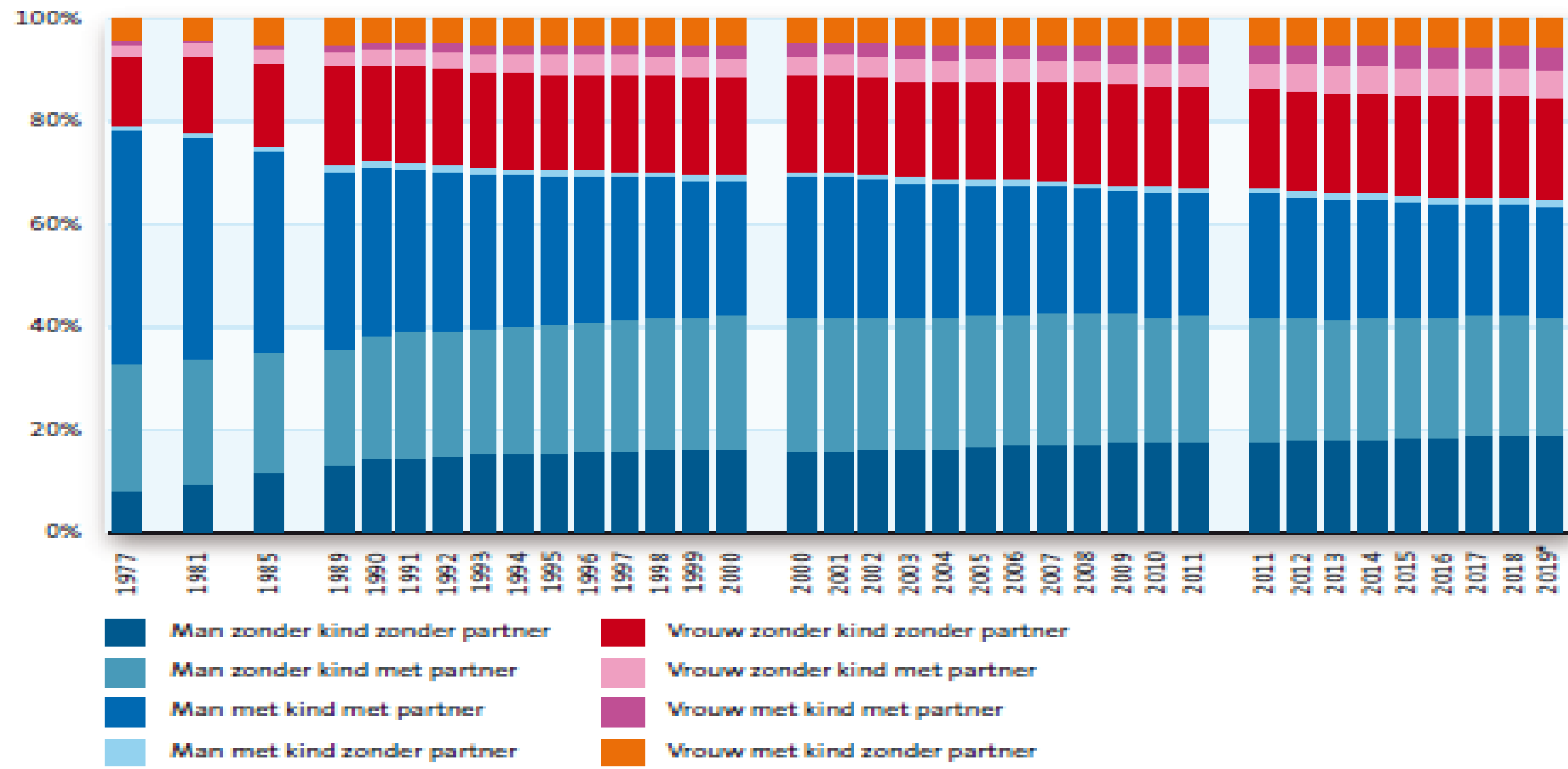
1.4.2 Bijstelling van het bruto- en besteedbaar inkomen

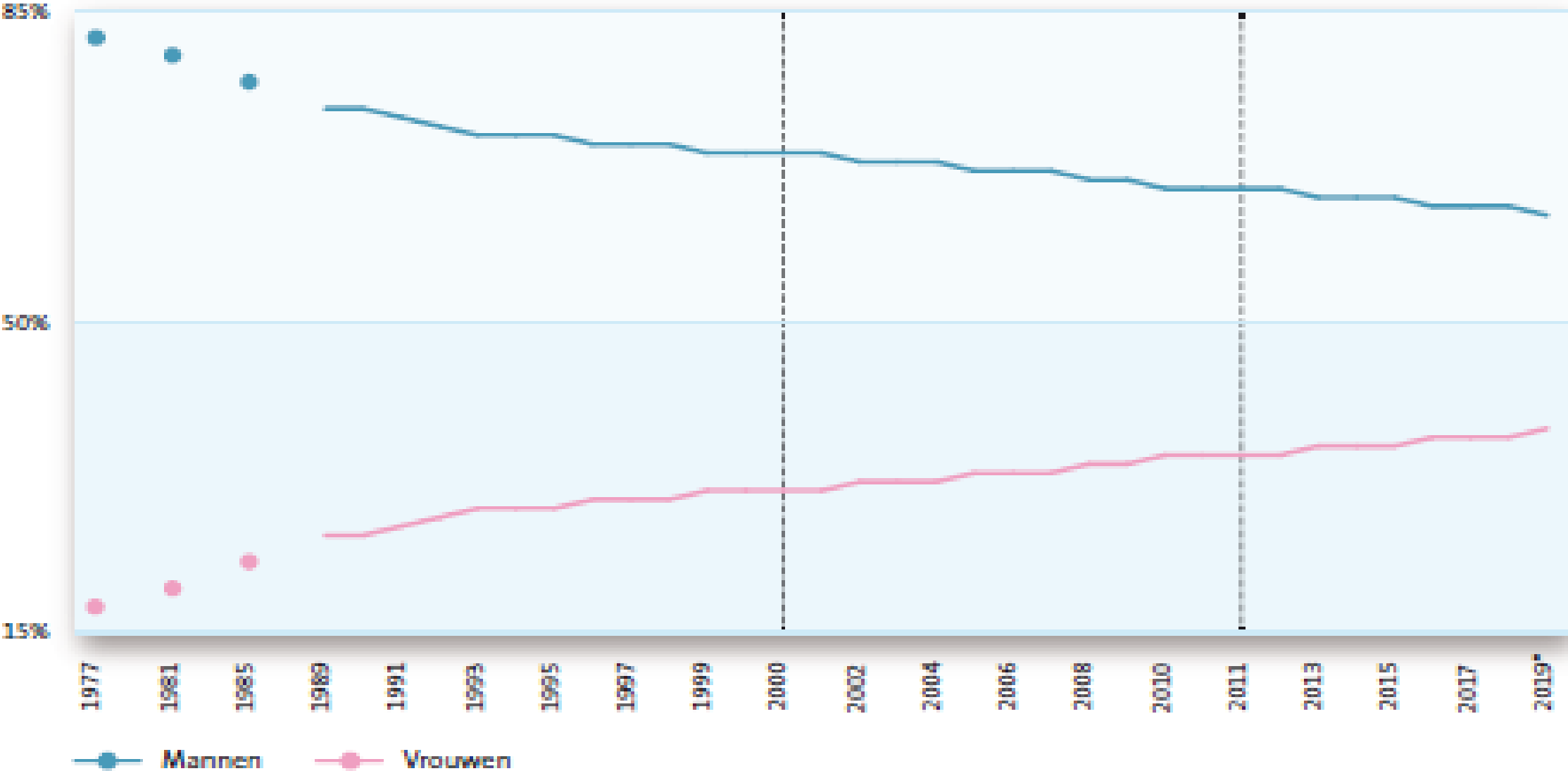
2.4.4 Samenvatting ontwikkeling samenstelling groepen 1977-2019* (%)

	A-reeks			B-reeks		C-reeks		
	1977	1989	2000	2000	2011	2011	2019	
Huishoudens naar voornaamste inkomensbron								
Werknemer	63	54	58	58	55	54	53	
Pensioen + vermogen	21	24	24	24	26	27	27	
Zelfstandig	7	6	7	7	8	8	9	
Sociale voorziening	3	7	5	5	5	5	5	
Arbeidsongeschikt	5	5	4	4	3	4	3	
Werkloosheid	0	1	1	1	1	1	1	
Student	0	2	1	1	2	1	1	
Huishoudenssamenstelling								
Eenpersoonshuishouden	19	31	35	33	36	36	38	
Paar, zonder kinderen	26	25	29	29	29	29	28	
Paar, met kinderen	46	36	29	30	27	28	26	
Eenoudergezin	6	7	7	6	7	7	7	
Meerpersoonshuishouden, overig	3	1	1	2	1	1	1	
Personen naar migratieachtergrond								
Nederland		81	83	83	80	80	77	
Niet-westers land, 1e generatie		3	7	7	8	8	9	
Overig westers land, 1e generatie		3	4	4	5	5	6	
Overig westers land, 2e generatie		5	5	5	5	5	5	
Niet-westers land, 2e generatie		0	1	1	2	2	3	
Onbekend		7	0	0	0	0	0	

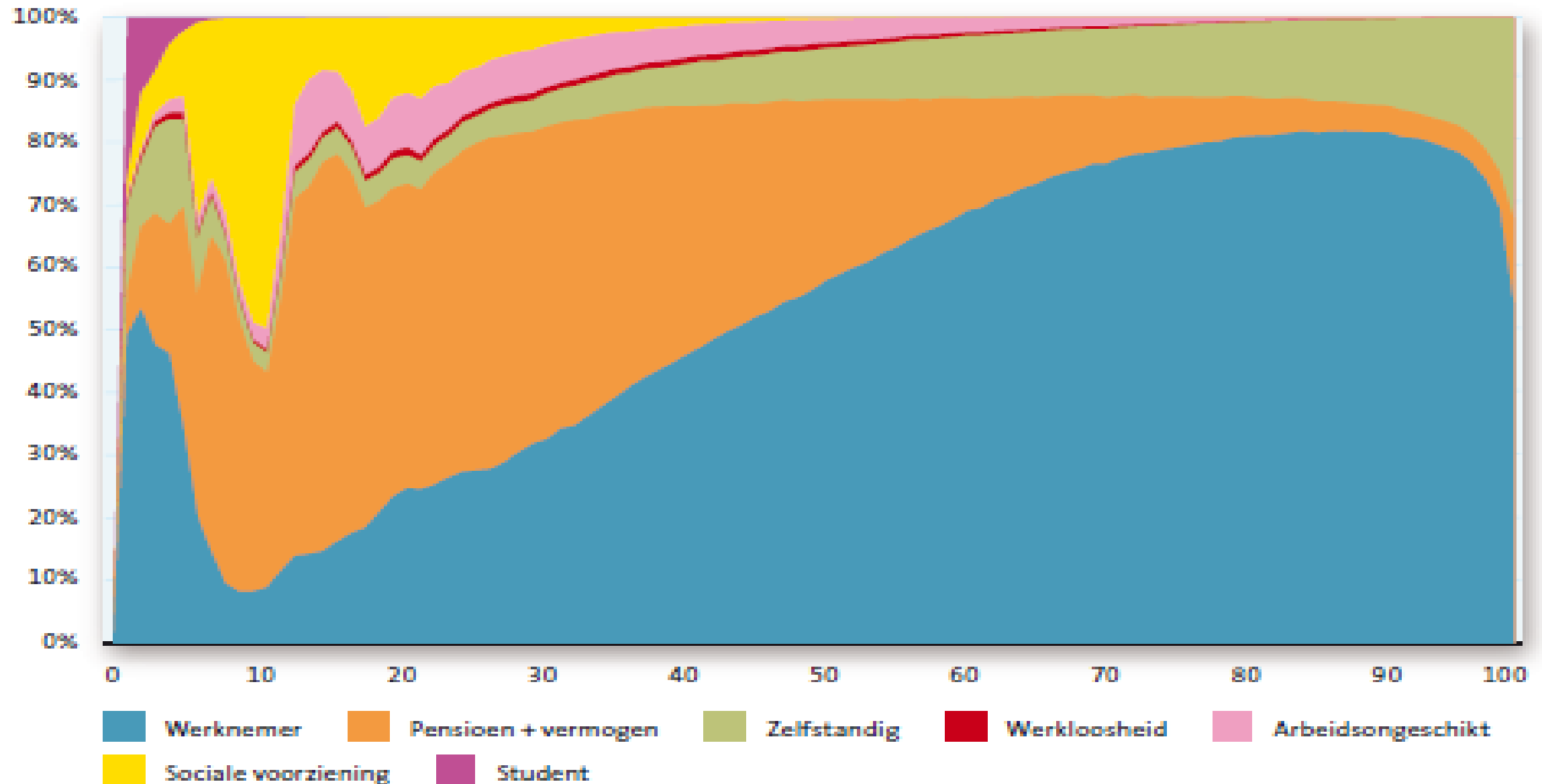
2.4.7 Hoofdkostwinners, 1977-2019* (%)

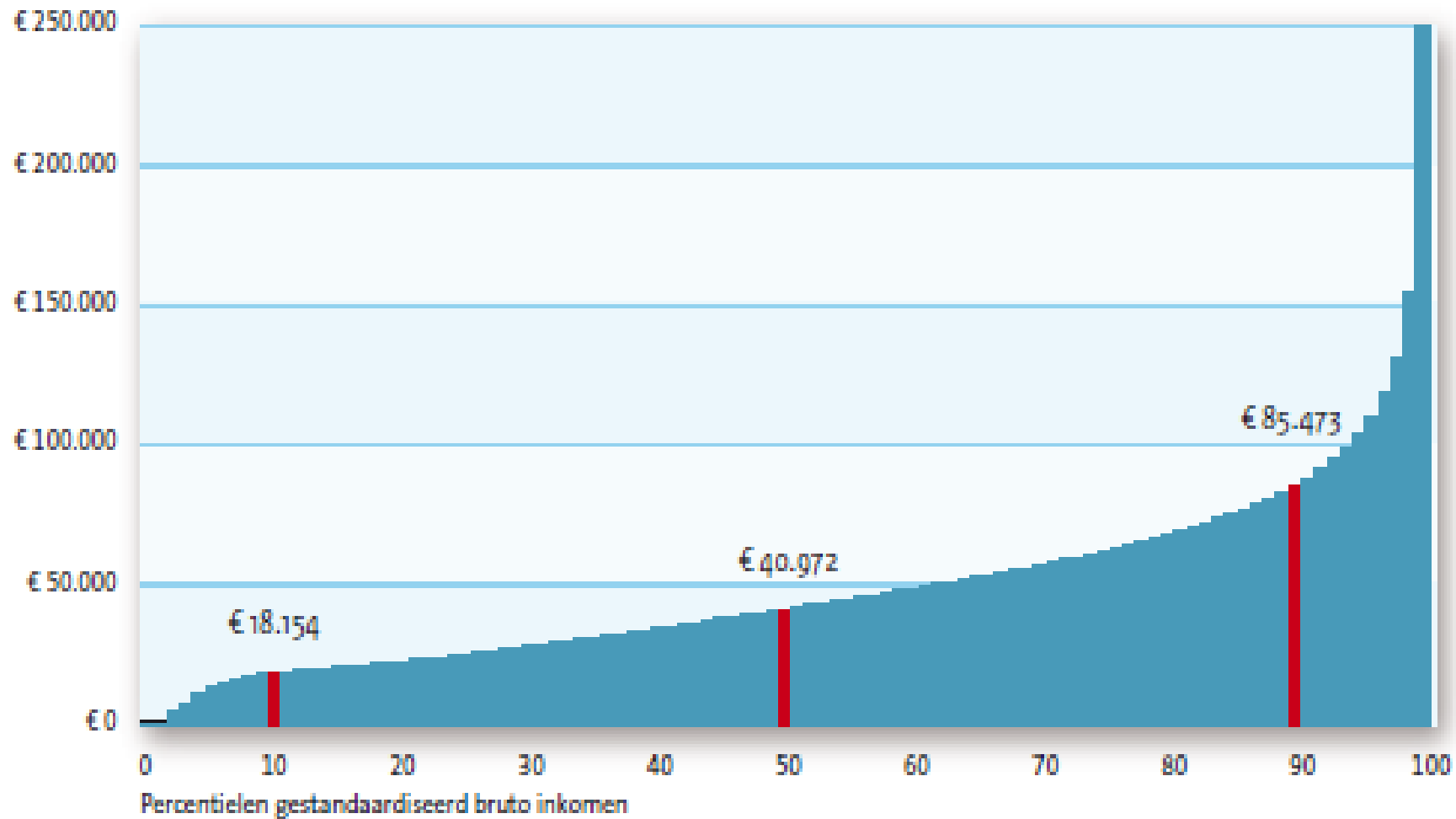
2.4.2 Aandeel bruto inkomen mannen en vrouwen, 1977-2019* (%)

2.3.1 Samenstelling percentielen 2019*. Wie zit waar in de inkomensverdeling? (%)

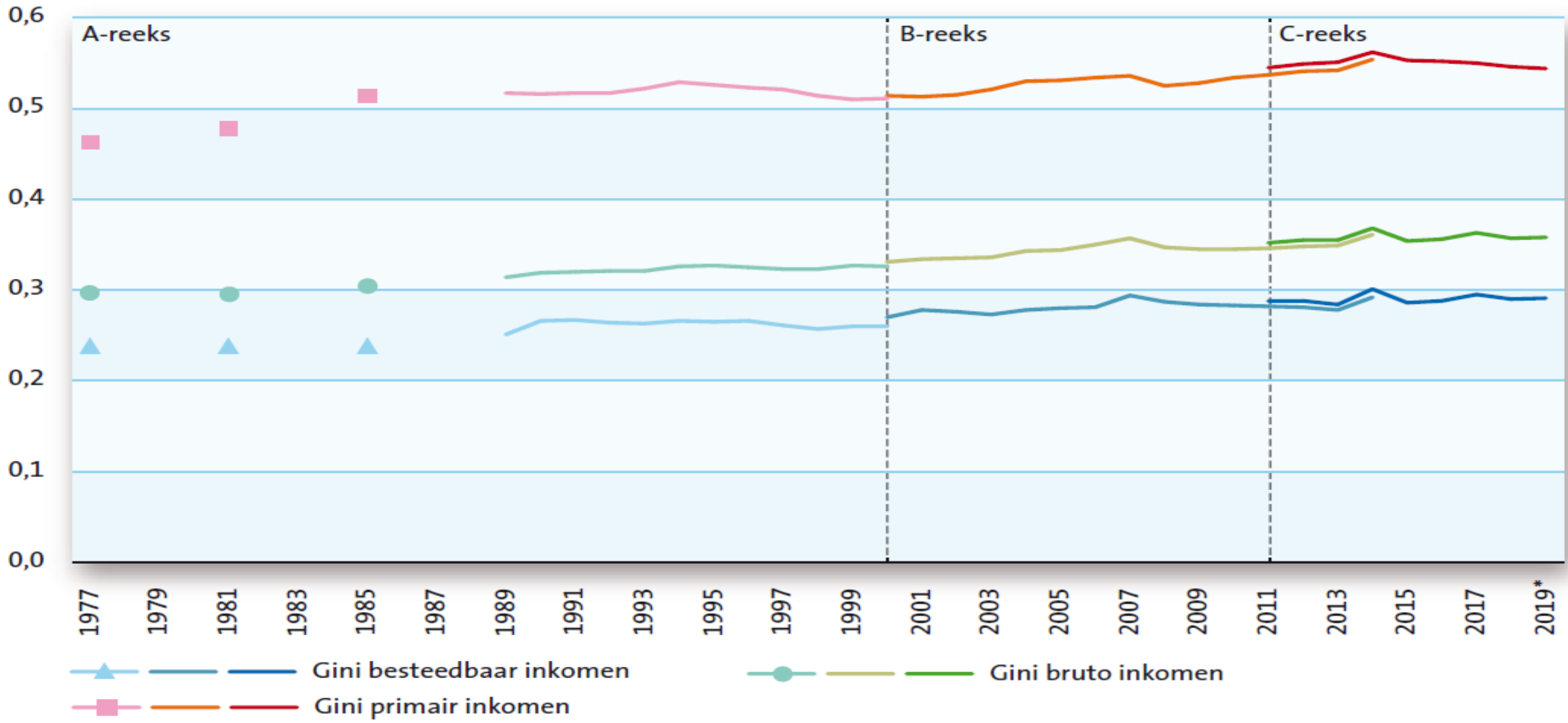
2.3.2 Inkomenshoogte per percentiel gestandaardiseerd bruto inkomen, 2019*

Grenzen:

- P10 = 18.154 euro
- P50 = 40.972 euro
- P90 = 85.473 euro
- P99 = 320.191 euro

3.3.1 *Inkomensongelijkheid in Nederland, 1977-2019**

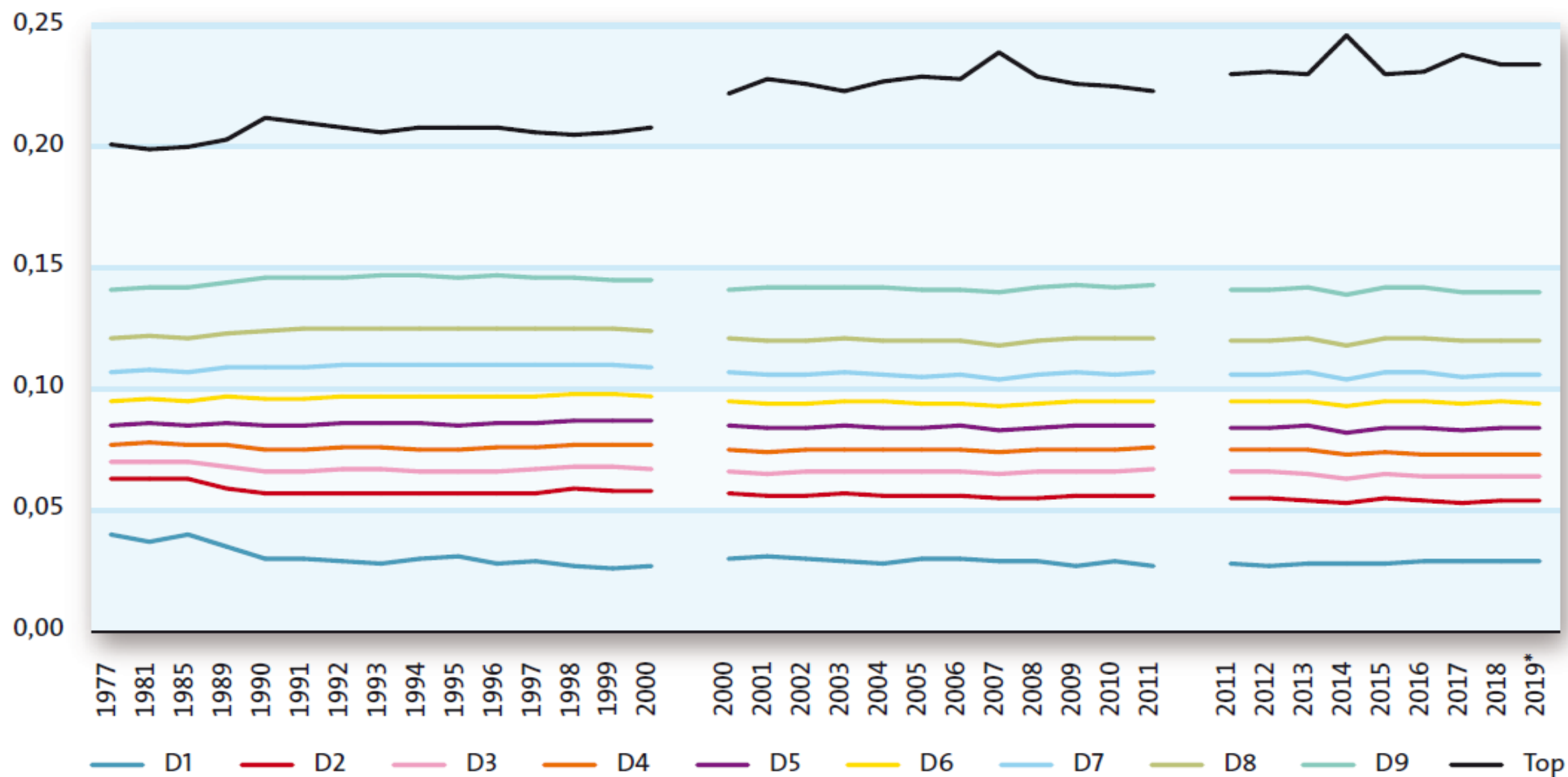
Ongelijkheid sinds 1977 iets toegenomen, maar sinds 1990 vrijwel stabiel

3.3.2 Regressie trend Ginicoëfficiënt en S80/S20-ratio, 1977-2019*

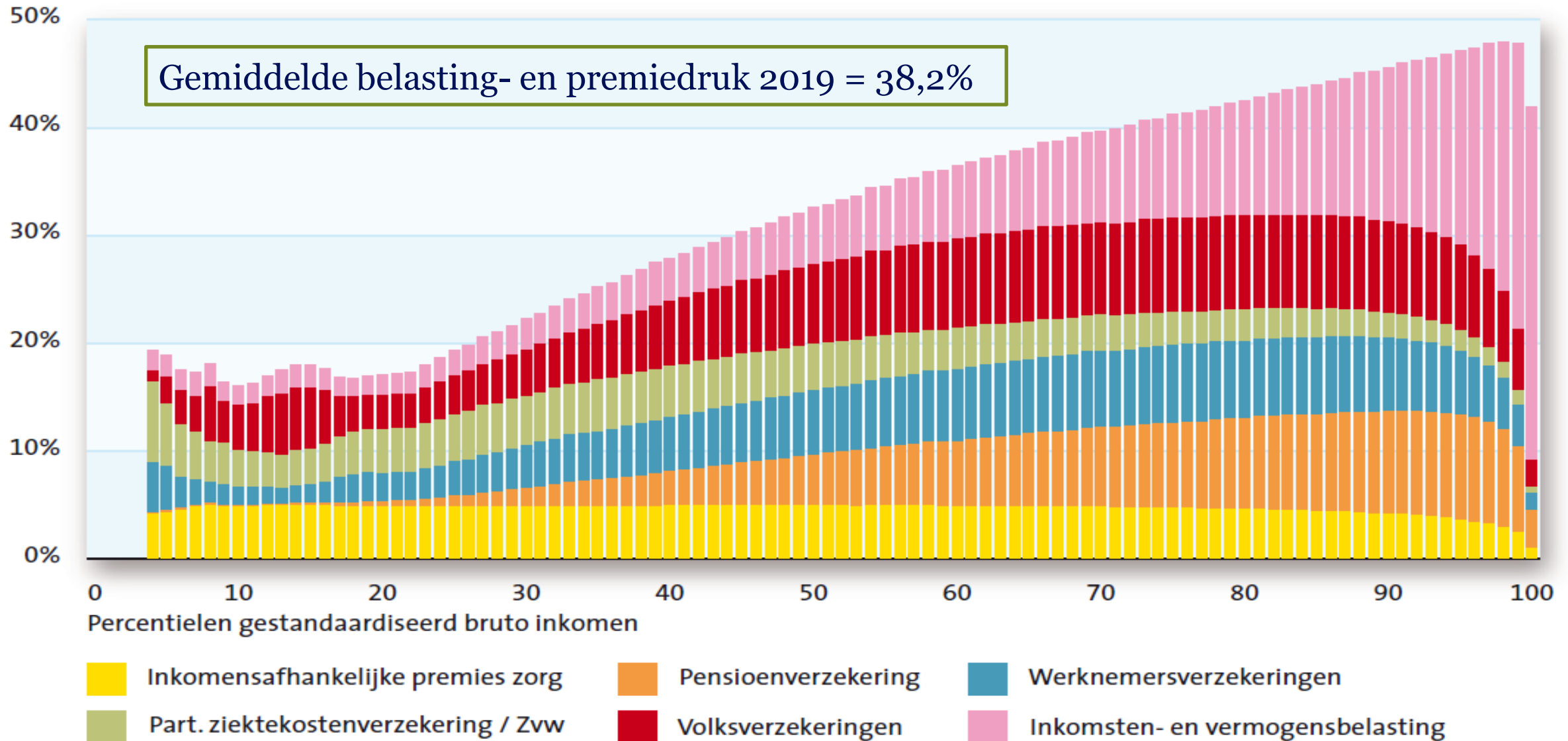
	Periode 1977-2019				Periode 1990-2019			
	Constante	X-var	Adj R ²	F test	Constante	X-var	Adj R ²	F test
Gini primair inkomen (a)	0,480** (0,000)	0,0020** (0,000)	0,781	46,2 (0,000)	0,511** (0,000)	0,0012** (0,002)	0,739	33,0 (0,000)
Gini bruto inkomen (b)	0,295** (0,000)	0,0015** (0,000)	0,936	187,2 (0,000)	0,316** (0,000)	0,0012** (0,000)	0,903	106,2 (0,000)
Gini besteedbaar inkomen (c)	0,240** (0,000)	0,0011** (0,000)	0,852	73,9 (0,000)	0,261** (0,000)	0,0004 (0,099)	0,813	50,2 (0,000)
Absolute herverdeling (a-c)	0,240** (0,000)	0,0009** (0,004)	0,285	6,1 (0,000)	0,250** (0,000)	0,0008* (0,012)	0,389	8,2 (0,000)
Herverdeling via sociale uitkeringen (a-b)	0,185** (0,000)	0,0005* (0,045)	0,214	4,5 (0,000)	0,195** (0,000)	0,0001 (0,843)	0,336	6,7 (0,000)
Herverdeling via inkomensheffingen (b-c)	0,055** (0,000)	0,0003** (0,006)	0,405	9,6 (0,000)	0,056** (0,000)	0,0007** (0,000)	0,620	19,5 (0,000)
S80/S20 bruto inkomen	4,7** (0,000)	0,046** (0,000)	0,922	150,9 (0,000)	5,4** (0,000)	0,035** (0,000)	0,878	82,2 (0,000)
S80/S20 besteedbaar inkomen	3,4** (0,000)	0,033** (0,000)	0,844	69,8 (0,000)	4,0** (0,000)	0,014** (0,013)	0,845	62,7 (0,000)

OLS-regressie. p-waarde tussen haakjes: ** p-waarde <0,01 en * p-waarde <0,05. Dummy's voor trendbreuken.

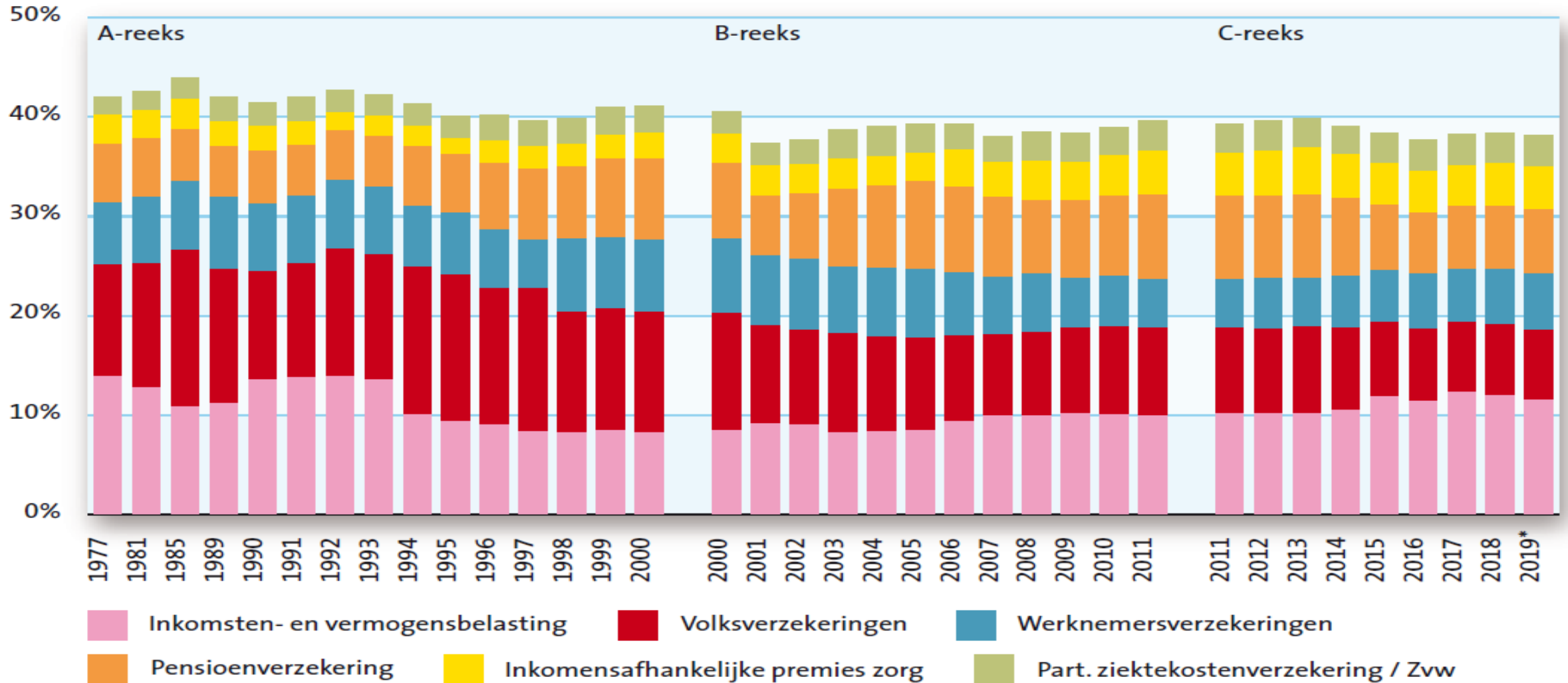
3.3.3 *Aandeel gestandaardiseerd besteedbaar inkomen per decielgroep 1977-2019**

4.2.2 Samenstelling gemiddelde druk inkomensheffingen per percentiel gestandaardiseerd bruto inkomen, 2019* (%)

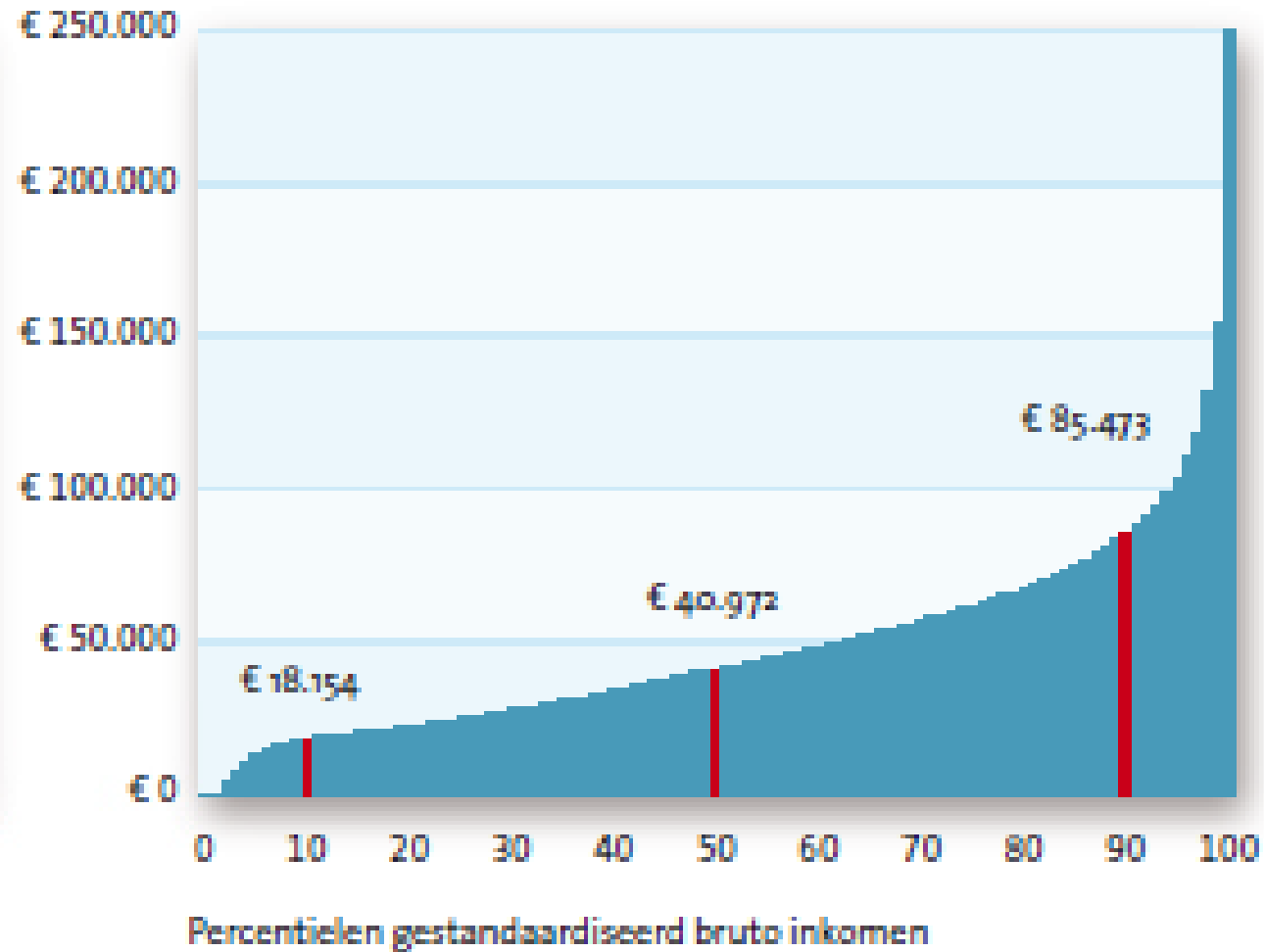
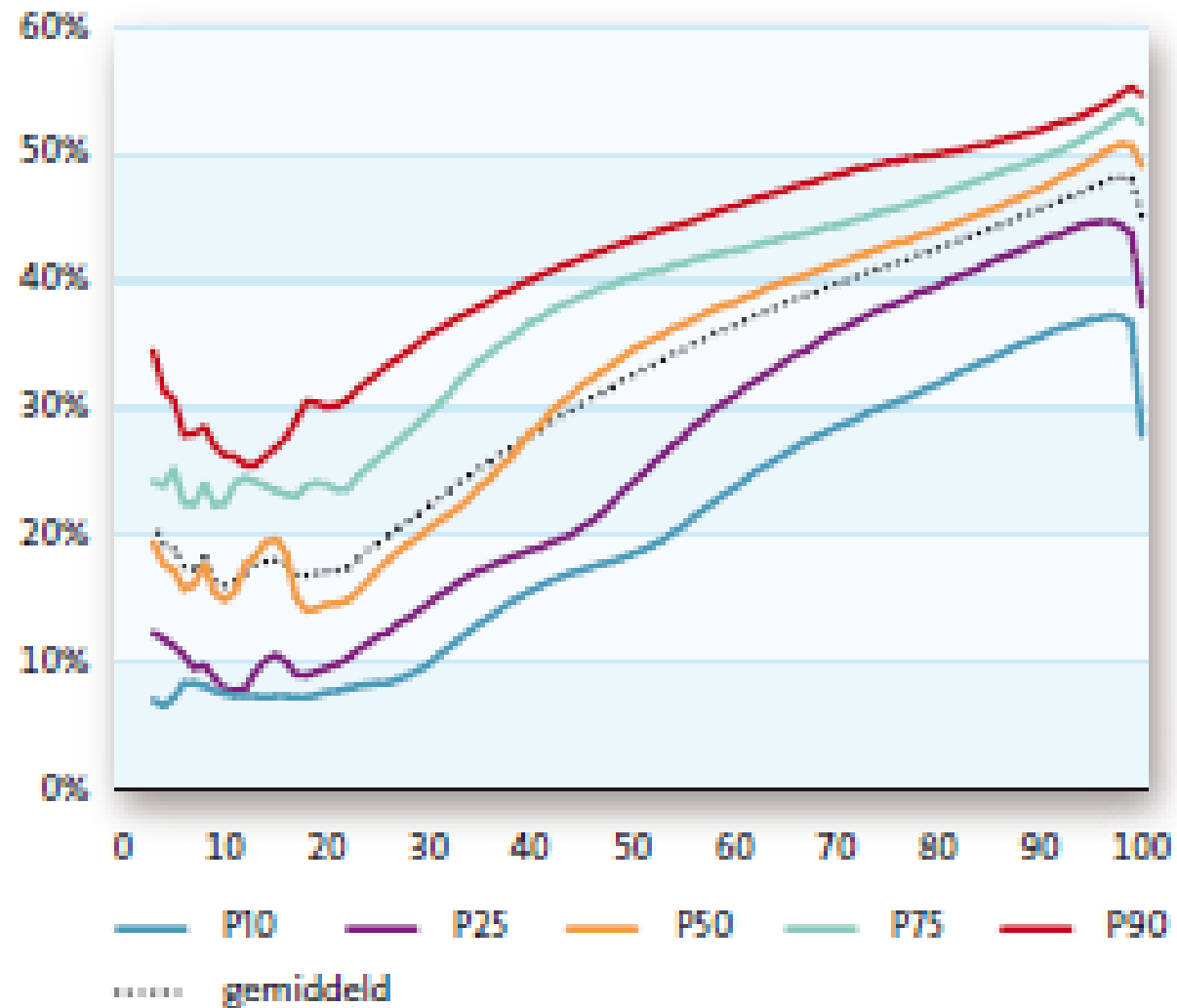

4.3.1 Ontwikkeling hoogte en samenstelling inkomensheffingen, 1977-2019* (%)

- Daling druk 1985-2019= 6%-punt
- Grotere daling voor de lagere inkomensgroepen

4.4.1 Heterogeniteit belasting- en premiedruk (links) en inkomenshoogte per percentiel (rechts), 2019* (%)

Intermezzo: In welke mate mag de belastingwetgever discrimineren?

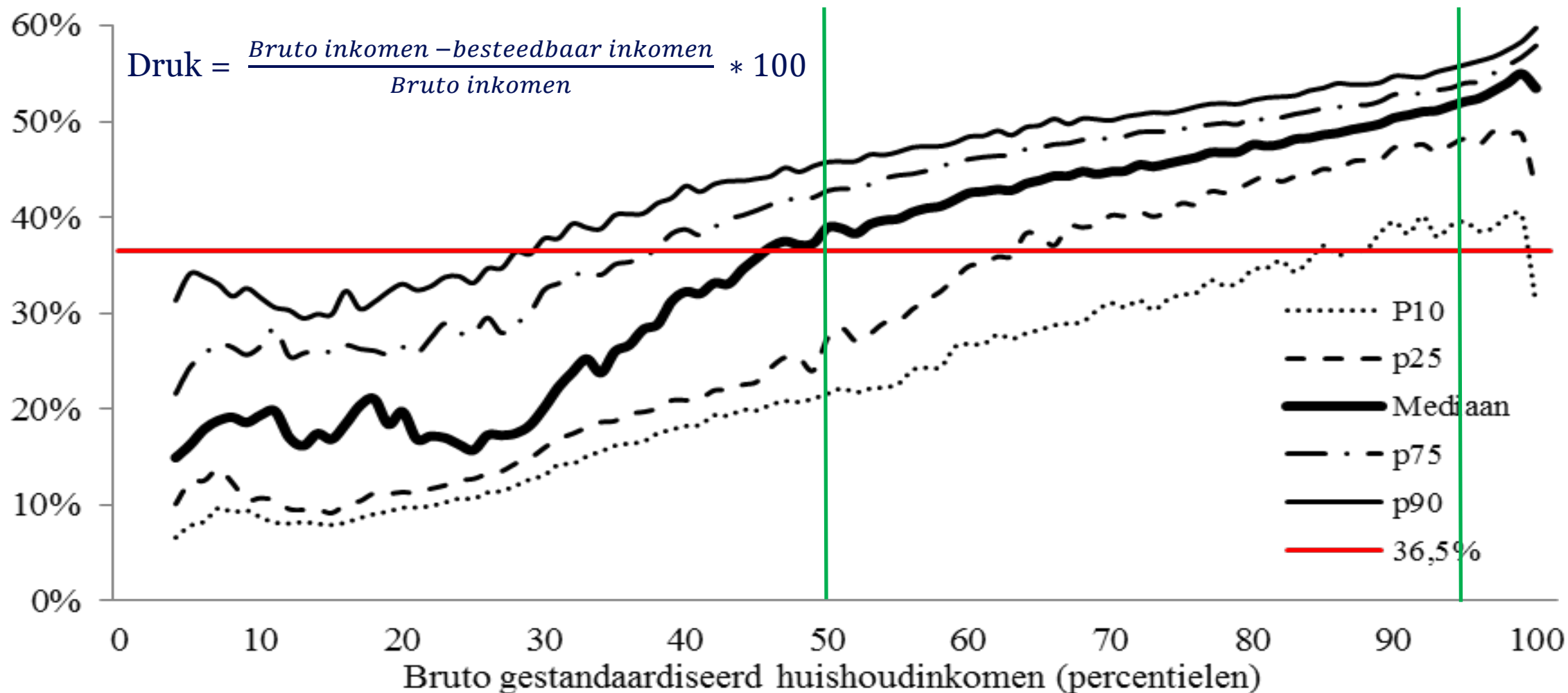
Belasting- en premiedrukverschillen variëren met inkomenshoogte en

- inkomensaanbreng partners (50%-50%, 75%-25% of 100-0%%)
- huishoudensamenstelling (aanwezigheid van kinderen)
- leeftijd
- voorkeuren opvoeden kinderen (opvang)
- voorkeuren eigen woning / huurhuis
- arbeidsmarktstatus (werknemer / zzp / dga)
- leefvorm (alleenstaanden / samenwonenden)
- arbeidspatronen (eenverdieners, tweeverdieners)

Politici denken heel verschillend over fiscale discriminatie!

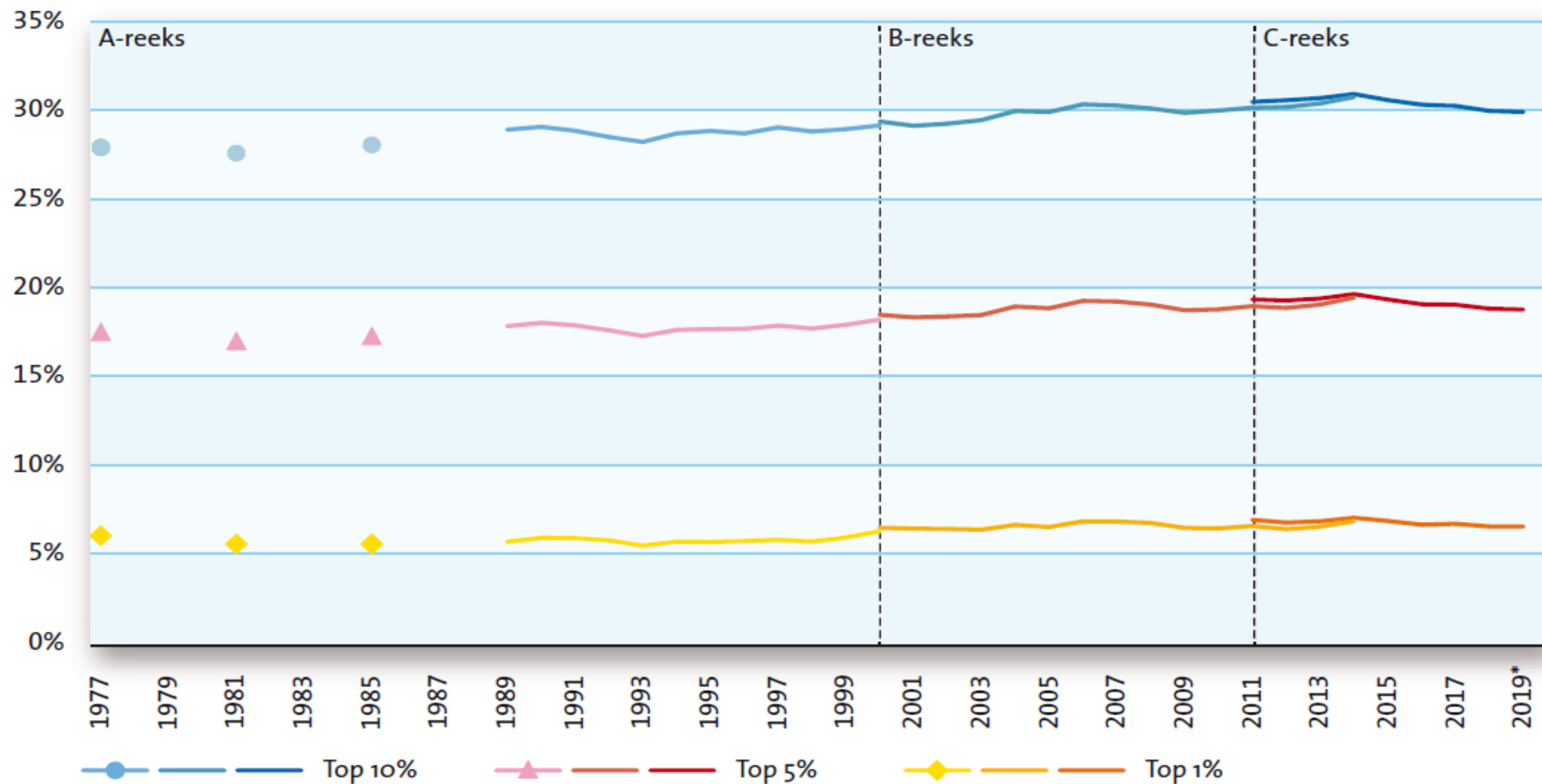
Uitkomsten fiscale discriminatie: verloop 'druk'

€ 33.551 →
P10=22%
P50=39%
P90= 50%

€ 88.865 →
P10=39%
P50=52%
P90= 56%

7.3.1 Inkomensaandeel topinkomens in 1977-2019*: persoonlijk primair inkomen (%)

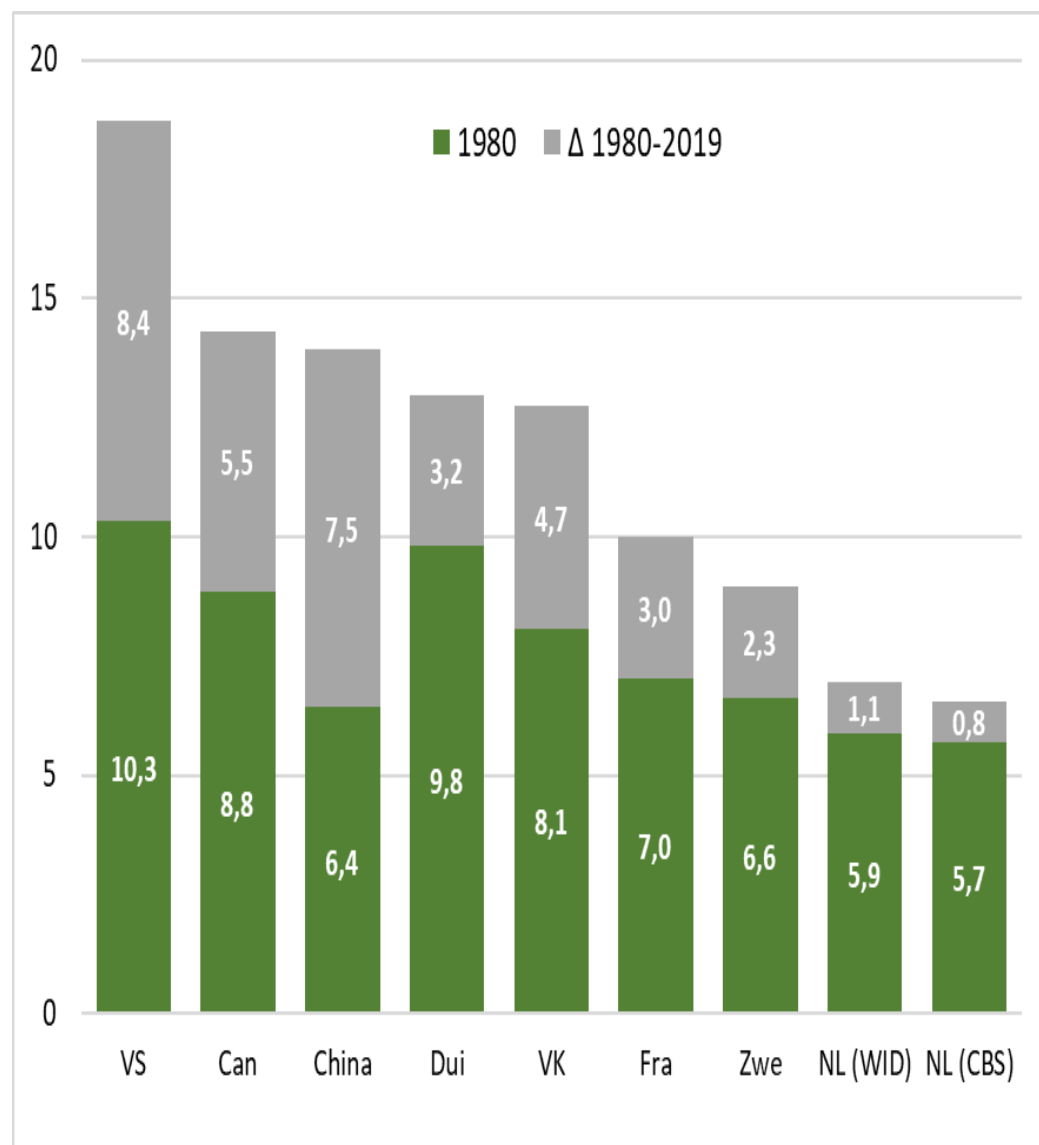

7.3.4 Regressie trend inkomensaandelen, 1977-2019*

	Periode 1977-2019				Periode 1990-2019			
	Constante	X-var	Adj R ²	F test	Constante	X-var	Adj R ²	F test
Primair inkomen								
top 10%	27,7**	0,055**	0,853	74,4	28,5**	0,049**	0,798	45,8
	(0,000)	(0,000)		(0,000)	(0,000)	(0,004)		(0,000)
top 5%	17,2**	0,028**	0,849	72,3	17,6**	0,027	0,813	50,3
	(0,000)	(0,004)		(0,000)	(0,000)	(0,050)		(0,000)
top 1%	5,7**	0,004	0,841	68,1	5,7**	0,007	0,826	54,8
	(0,000)	(0,462)		(0,000)	(0,000)	(0,448)		(0,000)
Bruto inkomen								
top 10%	27,6**	0,066**	0,908	126,7	28,4**	0,066**	0,898	100,4
	(0,000)	(0,000)		(0,000)	(0,000)	(0,000)		(0,000)
top 5%	17,1**	0,038**	0,895	109,1	17,5**	0,043**	0,881	85,0
	(0,000)	(0,000)		(0,000)	(0,000)	(0,003)		(0,000)
top 1%	5,6**	0,011	0,854	74,9	5,7**	0,018	0,839	60,0
	(0,000)	(0,123)		(0,000)	(0,000)	(0,077)		(0,000)
Gest. besteedbaar inkomen								
top 10%	19,5**	0,027	0,877	91,3	20,0**	0,015	0,843	62,0
	(0,000)	(0,077)		(0,000)	(0,000)	(0,516)		(0,000)
top 5%	11,3**	0,022	0,883	96,1	11,6**	0,016	0,853	66,6
	(0,000)	(0,137)		(0,000)	(0,000)	(0,491)		(0,000)
top 1%	3,1**	0,012	0,898	112,0	3,4**	0,007	0,875	80,6
	(0,000)	(0,266)		(0,000)	(0,000)	(0,659)		(0,000)

OLS-regressie. p-waarde tussen haakjes: ** p-waarde <0,01 en * p-waarde <0,05. Met dummy's voor de trendbreuken

7.4.2 Inkomensaandeel top 1% in geselecteerde landen: 1980-2019

7.4.1 Internationale vergelijking inkomensaandeel top 1% van de inkomen in 2019 (in %) ^a

Verenigde Staten	18,7	Hongarije	12,4	Cyprus	9,8
Bulgarije	18,3	Spanje	12,2	Oostenrijk	9,2
Turkije	18,0	Litouwen	12,2	Luxemburg	9,2
Polen	14,6	Portugal	11,6	Letland	9,0
Israël	14,4	Ierland	11,6	Zweden	9,0
Canada	14,3	Nieuw Zeeland	11,4	Kroatië	9,0
Korea	14,1	Denemarken	11,2	Italië	8,8
China	13,9	Servië	11,2	Bosnië	8,6
Estland	13,9	Zwitserland	10,9	Kosovo	8,6
Roemenië	13,2	Slowakije	10,6	België	8,5
Duitsland	13,0	Noorwegen	10,4	Slovenië	8,3
Griekenland	12,9	Malta	10,3	IJsland	8,1
Verenigd Koninkrijk	12,7	Tsjechië	10,0	Macedonië	7,9
Australië	12,4	Frankrijk	10,0	<i>Nederland (WID)</i>	7,0
Japan	12,4	Finland	10,0	<i>Nederland (nieuw)</i>	6,5

Ranking 177 landen in de World Inequality Database:

- VS 1^e met 18,7%
- Nederland laatste met 7,0%

Discussie

1. Een dergelijk grootschalig empirisch onderzoek kan onmogelijk door een individu alleen worden uitgevoerd. Dus *teams science* is nodig. Daarentegen moet individueel promotieonderzoek behapbaar zijn. En eigenlijk is dat best jammer.
2. De bijdrage van een individuele onderzoeker aan zo'n groot project is best aanwijsbaar, maar ook niet zonder problemen. Promotores en leden van de leescommissie zouden hier wat gemakkelijker overheen moeten stappen, want *teams science* leert ook allerlei andere zaken die ook niet meetbaar en aanwijsbaar zijn. Tip: *Declaration of Originality & Contribution* in elk proefschrift.
3. Onderzoek in teams is veeeeel leuker dan individueel onderzoek.
4. Wat betekent dit voor promovendi en promoveren op artikelen?

Onderzoeksproject

Inkomen verdeeld, trends 1977-2019

- Publieksuitgave *Inkomen verdeeld, trends 1977-2019* (download)
- Onderliggend cijfermateriaal Figuren en Tabellen (xls)
- Presentatie van belangrijkste bevindingen (ppt)
- CBS Webpublicatie (link)
- Samenvatting en belangrijkste conclusies (link)
- Zelf tabellen samenstellen via CBS Statline ([link](#))
- Revisienota Herziening Inkomensstatistiek 1977-2011 (link)

[Website: klik hier](#)